

Του π. Δημητρίου Ζαγόρα

Ο Μητροπολιτικός Ιερός Ναός, της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπάθου Κάσου, είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου και αειπαρθένου Μαρίας. Βρίσκεται στο χωριό Απέρι, έδρα, του εκάστοτε Μητροπολίτη απέναντι ακριβώς από το Μητροπολιτικό Μέγαρο (κατοικία του Μητροπολίτου και γραφεία). Εορτάζει την 15η Αυγούστου λαμπρώς και πανηγυρικώς πάντοτε ιερουργούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπάθου και Κάσου κ.κ. Αμβροσίου, συμπαραστατούμενος υπό αρκετών ιερέων και τη συμμετοχή χιλιάδων προσκυνητών τόσο ημεδαπών όσο και αλλοδαπών, που προστρέχουν στη χάρη της.

Είναι συνδεδεμένος με λαμπρά γεγονότα του τόπου, θρησκευτικά και ιστορικά. Εδώ έγιναν οι υποδοχές δύο Οικουμενικών Πατριαρχών του μακαριστού Αθηναγόρα και του νυν κ. Βαρθολομαίου καθώς και οι ενθρονίσεις πολλών Μητροπολιτών της Καρπάθου και Κάσου.

Η αρχική θέση του Ιερού Ναού βρίσκονταν στην θέση «Κοράκι» ένα φυσικά οχυρό λόφο πάνω από το σημερινό χωριό του Απερίου. Αργότερα κατασκευάστηκε ο παλαιός Ναός, επί Αρχιεπισκόπου Καρπάθου Ιεροθέου (1601-1622). Και με την έγκριση του Μητροπολίτου Μεθοδίου (1832-1864) αποφασίστηκε να κατεδαφιστεί ο ετοιμόρροπος μετά από καταστρεπτικό σεισμό, Μητροπολιτικός Ιερός Ναός και να

Phoca PDF

ανεγερθεί μεγαλύτερος ο οποίος θα εξυπηρετούσε τις λατρευτικές ανάγκες των κατοίκων. Ο σημερινός Ιερός Ναός θεμελιώθηκε το 1855 και εκαλλωπίσθη και αποπερατώθη το 1886 δηλ. 31 έτη μετά, όπως αναγράφεται σε εντοιχισμένη και εγχάρακτη επιγραφή στον πρόναο. Ανηγέρθη δίπλα σε ένα κοιμητήριο βυζαντινών χρόνων προς την πλευρά του χειμάρρου. Στους τάφους βρέθηκαν νομίσματα του Ιουστινιανού καθώς και δύο ενεπίγραφες πλάκες. Όλα αυτά αποκαλύφθηκαν στη διάρκεια του πολέμου.

Ο ναός είναι μονόχωρος με πέντε σταυροθόλια από τα οποία το δυτικό αποτελεί τον πρόναο με τον γυναικωνίτη και επτάπλευρη εξωτερικά κόγχη του ιερού, μέγιστων διαστάσεων 26,05Χ9,40 μ. Η κόγχη του Ιερού έχει κορνίζα στη στέψη, η οποία συνδιάζεται με την αντίστοιχη της προεξοχής. Το δυτικό σταυροθόλιο χρησιμεύει για πρόναος και το ξύλινο πατάρι με εσωτερική σκάλα για γυναικωνίτη. Νότια και δυτικά έχει από ένα τοξωτό άνοιγμα, ενώ το βόρειο σήμερα είναι φραγμένο. Η δυτική όψη του σταυροθολίου είναι ιδιαίτερα επιμελημένη και διαμορφώνεται με γωνιακές παστάδες, τοξωτό ανοιγμα στο μέσον του ισογείου και παράθυρο στον γυναικωνίτη. Είναι δίλοβο παράθυρο με ενδιάμεσο κυκλικό φεγγίτη, παραστάδες στα άκρα και στη μέση κιονίσκο με επίκρανα και ενιαίο τοξωτό πλαίσιο. Το παράθυρο αυτό διακόπτει την οριζόντια κορνίζα της προεξοχής και το κάτω τμήμα του διακοσμείται με ένα δεύτερο πλαίσιο από παραστάδες και κορνίζα στο κατώφλι. Ανάγλυφες διακοσμήσεις, με κωνική απόληξη στα άκρα του κατωφλιού, με μορφή λουλουδιού στην κορυφή του τόξου και φυτικό θέμα στο μέσον των παραστάδων, κοσμούν το πλαίσιο αυτό. Η νότια είσοδος στον κυρίως Ναό αποτελείται από μαρμάρινη ορθογώνια πόρτα με διπλό περιθύρωμα από κοιλόκυρτες διατομές και τριγωνικό αέτωμα, με ανάγλυφο σταυρό στο τύμπανο.

Το ξυλόγλυπτο τέμπλο έχει ανάγλυφα τμήματα επιχρυσωμένα με χρωματιστό βάθος και αρχιτεκτονικά μέλη από λευκά και γκρίζα χρώματα. Αυτά δημιουργούν την ψευδαίσθηση ότι πρόκειται για μαρμάρινο τέμπλο. Κατασκευάστηκε πιθανά το 1886. Ο σταυρός στην κορυφή του περιβάλλεται από φύλλα και και άνθη. Φτερωτοί δράκοντες φέρουν τα «λυπηρά» που στηρίζονται πάνω στην πυραμίδα του τέμπλου διακοσμημένη με γιρλάντες και κλαδιά. Απλοί πεσσίσκοι πλαισιώνουν τα ζωγραφιστά θωράκια και ραβδωτοί ημικιονίσκοι με βάσεις και επίκρανα και γείσα τις τοξωτές Δεσποτικές εικόνες και θύρες της Ωραίας Πύλης και της Αγίας Προθέσεως. Τα τόξα των θυρών είναι διακοσμημένα με ανάγλυφες γιρλάντες και κλαδιά. Η καμπύλη προεξοχή του Τέμπλου πάνω από την Ωραία Πύλη τονίζει το κεντρικότερο σημείο του, ενώ στη βάση της προβάλλει μία κεφαλή με φτερά. Το Τέμπλο έχει δύο επί πλέον ζώνες εικόνων. Η κάτω σειρά με το δωδεκάορτο απτελείται από ορθογώνιες εικόνες με στρεπτά κολωνάκια, ενώ η πάνω με τη Μεγάλη Δέηση σε μετάλλια με ορθογώνια πλαίσια. Ο φυτικός διάκοσμος με ελικοειδή κλαδιά επικρατεί στην οριζόντια ανάγλυφη ζώνη ανάμεσα στις Δεσποτικές εικόνες και την κάτω σειρά του Δωδεκάορτου και γιρλάντες ανάμεσα στο Δωδεκάορτο και τη Μεγάλη Δέηση. Οριζόντιες κορνίζες διατρέχουν σε όλο το πλάτος το Τέμπλο.

Αντίστοιχη τεχνική και διακόσμηση έχει ο πολυγωνικός ξύλινος άμβωνας, σε απομίμηση μαρμάρου, με βάση κωνική που στηρίζεται πάνω σε ημικίονα της

Phoca PDF

βόρειας πλευράς. Το στηθαίο του αποτελείται από αρθογώνιες εικόνες με κατακόρυφα διακοσμητικά χωρίσματα και οριζόντιες κορνίζες, που φέρει στην κουπαστή του για αναλόγιο επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο πουλί -περιστέρι- με ανοικτές φτερούγες.

Ο Δεσποτικός Θρόνος είναι ξύλινος και επιχρυσωμένος, με χρωματιστό βάθος, ανάλογο με το τέμπλο σε απομίμηση μαρμάρου. Τα πλαινά στηθαία του Θρόνου μιμούνται μαρμάρινα πετάσματα με διακοσμημένα πλαίσια, ενώ ο ουρανός έχει καμπυλωμένες τις πλευρές.

Τα τοξωτά πτερύγια στήριξης και η στέψη του Δεσποτικού Θρόνου, έχουν ιδιαίτερα επιμελημένη ανάγλυφη διακόσμηση από κλαδιά με φύλλα και άνθη και σταυρό στο μέσον. Η στέγη, πάνω από την κορνίζα της επίστεψης αποτελείται από οκταγωνικό τρουλίσκο με κιονίσκους στις γωνίες και ημισφαιρικό θολίσκο με ξυλόγλυπτη διακόσμηση από γλάστρες με άνθη και φυτά.

Το προσκυνητάρι είναι ναόσχημο, επιχρυσωμένο με χρωματιστό βάθος. Φέρει την εικόνα της Παναγίας η οποία και «δεσπόζει» στο χώρο του Ναού. Είναι επάργυρη και επίχρυση με πολύτιμα πετράδια, καμωμένη η «φορεσιά» από τον Καλύμνιο, Σεβαστό Αναγνώστη, το 1809 πριν την κατασκευή του Ναού και ανάγεται στην περίοδο του 15ου 16ου αιώνα. Τέσσερις ραβδωτοί κιονίσκοι με κορινθιακού ρυθμού κιονόκρανα φέρουν τριφυλλόσχημα τόξα και κορνίζα για στέψη και καλύπτεται από οκταγωνικό τρουλίσκο με στρεπτούς γωνιακούς κιονίσκους και οριζόντιο γείσο και ημισφαιρικό θολίσκο, διακοσμημένα με ανάγλυφα κλαδιά, φύλλα και άνθη. Η παράδοση αναφέρει ότι την εικόνα βρήκε ένας βοσκός ή ξυλοκόπος στην παραλία της Αχάτας ή κατ’ άλλους στον Βρόντη, καθώς αυτή επέπλεε στη θάλασσα κατά την στιγμή που έκοβε ξύλα. Στην προσπάθειά του να τραβήξει προς το μέρος του το υποτιθέμενο «ξύλο» για το τζάκι, χρησιμοποίησε το τσεκούρι του καρφώνοντάς την. Αυτομάτως η θάλασσα γέμισε αίματα τρομάζοντας τον βοσκό ο οποίος πιάνοντάς την διαπίστωσε ότι πρόκειται περί ιεράς εικόνος που εικόνιζε την Παναγία βαστάζοντας τον Χριστό ως βρέφος. Μετέφερε με ευλάβεια την εικόνα στο χωριό «Κοράκι» όπου υπήρχε και κάστρο. Την τοποθέτησαν εκεί σε μία εκκλησία πιθανώς τον τότε Μητροπολιτικό Ναό. Κάθε βράδυ όμως ένα φως φώτιζε στο χώρο του σημερινού Μητροπολιτικού Ναού. Οι κάτοικοι εξαιτίας αυτού του γεγονότος αποφάσισαν να χτιστεί Ιερός Ναός στο σημείο που «επιθυμούσε» η Παναγία και αυτός να αποτελέσει το δικό της Οίκο, του μονογενούς Υιού της και πάντων των προστρεχόντων με πίστη και ευλάβεια σ’ αυτήν.

Εσωτερική άποψη του Κυρίως Ναού. (Μ.Παρασκευή 2017, αρχείο Δημ.Γεργατσούλη)

Το ξύλινο Κιβώριο της Αγίας Τραπέζης με ανάγλυφες διακοσμήσεις στηρίζεται σε γωνιακούς κίονες, με βάσεις και επίκρανα, πάνω σε βάσεις από πεσσούς, που στηρίζουν και την Αγία Τράπεζα. Οι κίονες συνδέονται μεταξύ τους με τριφυλλόσχημα τόξα και τοξωτή στέψη. Το τύμπανο μεταξύ των δύο τόξων είναι διακοσμημένο με ξυλόγλυπτα κλαδιά και παγώνια. Τη στέγη του καλύπτει ημισφαιρικός θολίσκος με το σταυρό.

Phoca PDF

Το τετραώροφο και πυργοειδές καμπαναριό είναι κατασκευασμένο στο ανατολικό τμήμα της νότιας όψης άπό οπλισμένο σκυρόδεμα το 1969 με δαπάνη της οικογογένειας Παπαδάκη. Το κάθε επίπεδο έχει τοξωτά ανοίγματαμέ πλαίσια και οριζόντια προεξοχή για κορνίζα. Στο τέταρτο έχει δίλοβα τοξωτά ανοίγματα με ενδιάμεσο κιονίσκο και κυκλικό ρολόι ψηλότερα. Καλύπτεται από δίρρηχτες διασταυρούμενες στέγες και στην κορυφή φέρει μεταλλικό Σταυρό.

Δημήτριος Ζαγόρας

Phoca PDF